

Маргасова В.Г., д.е.н, професор

Акименко О.Ю., к.е.н, доцент

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ АУДИТУ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Інтеграції України у європейське співтовариство сприяє розвиток зовнішньоекономічної діяльності, в основі якої лежить ініціатива суб'єктів господарювання, а також намагання уряду укріпити свої позиції у світі як держави з ринковою економікою, здатною сформувати адекватну зовнішню та внутрішню політику, створити ефективну податкову політику, систему контролю, у тому числі у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Специфіка операцій з експорту та часті зміни в порядку їх здійснення, недосконалість вітчизняного валютного, митного, податкового законодавства, загальний характер нормативно-правових актів з обліку та аудиту щодо операцій з експорту суттєво впливають як на систему бухгалтерського обліку, так і на порядок аудиторської перевірки. Аудит реалізації експортної продукції, як один із найвідповідальніших в роботі аудитора, вимагає аналізу різних документів, на підставі яких буде сформована думка про достовірність звітності й відповідність здійснених операцій чинному законодавству. Пропонується встановлювати, ким вивозиться експортна продукція за межі митного кордону – продавцем чи покупцем, при цьому доцільно розділяти експорт на зовнішній і внутрішній: під зовнішнім експортом розуміють продаж товару іноземному покупцеві з вивезенням товару продавцем за межі митних кордонів України, а під внутрішнім експортом – продаж товару іноземному покупцеві без вивезення товару продавцем за межі митних кордонів України. Отже, перед тим, як проводити аудиторську перевірку експортних операцій, доцільно поставити і вирішити завдання, що пов'язані з:

- правовим аспектом операцій та відповідністю операцій законодавствам держав, з урахуванням вимог міжнародних норм та правил (необхідно визначити ключові умови постачання згідно чинного законодавства; фіксовані

моменти переходу права власності на товар у контракті; дотримання правил ІНКОТЕРМС 2010);

- достовірністю відображення операцій у первинних документах (правильність оформлення банківських, митних, податкових та бухгалтерських документів);

- відображенням операцій на рахунках бухгалтерського обліку в цілому, та за етапами проведення операцій; правильністю відображення в обліку виручки від реалізації експортної продукції та достовірністю формування фінансових результатів;

- оподаткування операцій (нарахування та сплата мита, митних зборів, акцизного податку, податку на додану вартість).

Для вирішення даних завдань, визначення достовірності проведених операцій та їх правильного відображення та подання у фінансовій звітності, аудитором використовуються методи перевірки експортних операцій (табл. 1).

Таблиця 1

Методи перевірки експортних операцій аудитором*

№ п/п	Метод	Зміст даного методу
1	Документальний	Перевірка документів і записів операції в облікових регістрах (застосовується метод формальної, логічної й арифметичної перевірки).
2	Спеціальна перевірка	Застосовується, якщо буде потреба залучення до перевірки експерта в тій або іншій сфері діяльності.
3	Зустрічна перевірка	Здійснюється з метою встановлення відповідності звітності, яку перевіряють, установленим вимогам.

*Джерело: складено автором на основі [2]

Програма аудиту експортних операцій має наступні напрямки (рис. 1).

Під-час проведення перевірки головною метою аудитора є визначення правильності відображення інформації в бухгалтерському обліку, фінансової та податкової звітності: доходу, курсової різниці та вплив зміни курсів. Облікову інформацію потрібно звести в узагальнюючу таблицю і дати повну інформацію щодо експортних операцій. Це дозволить контролювати

відображення в бухгалтерському обліку первинних документів та перенесення даних в фінансову та податкову звітність [2].

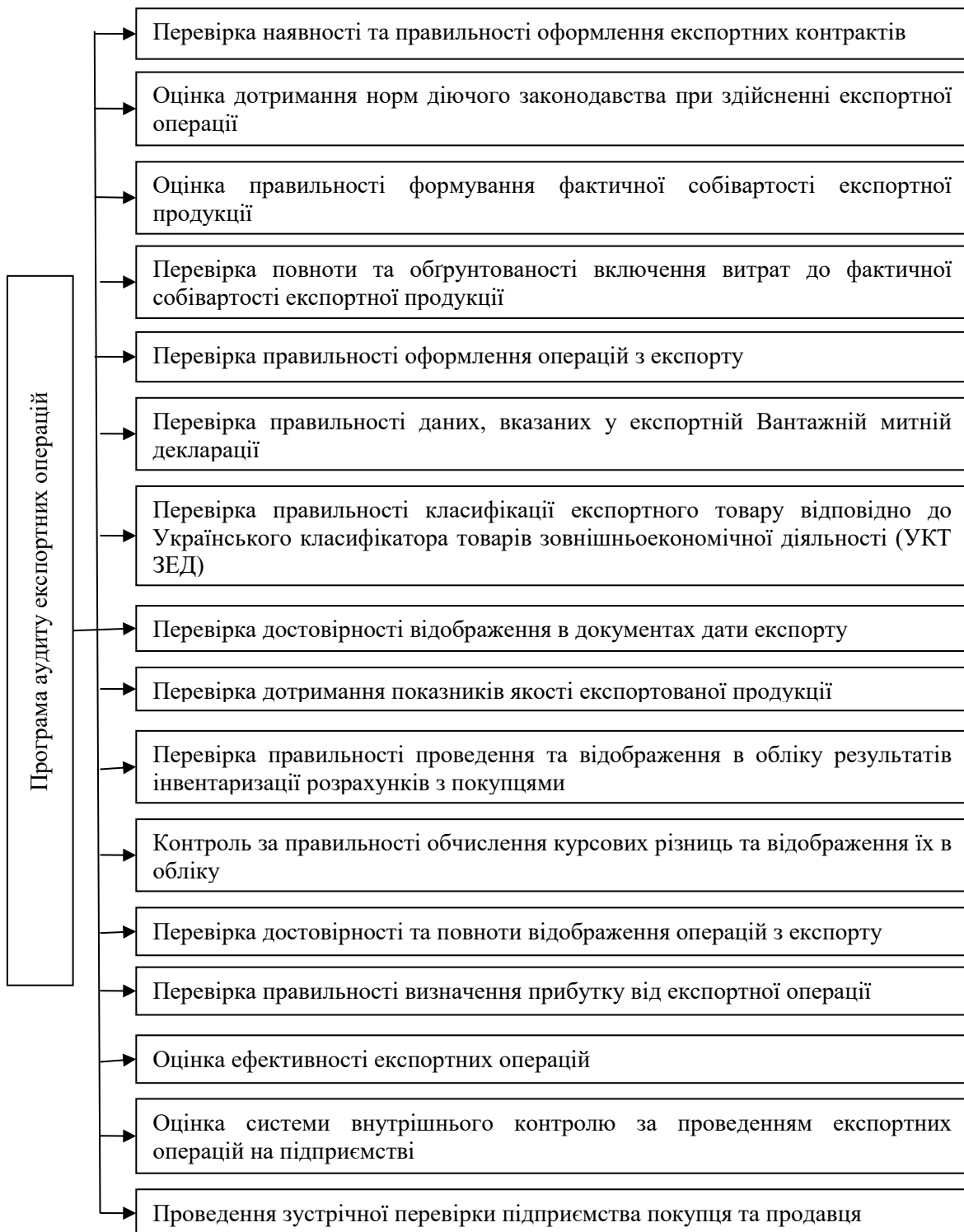

Рисунок 1. - Програма аудиту експортних операцій [3]

Проведення аудиту експортних операцій також включає в себе ґрунтовний економічний аналіз процесів, пов'язаних із реалізацією на зовнішньому ринку товарів (робіт і послуг), визначення відповідності проведених операцій міжнародним стандартам та вимогам нормативно-законодавчої бази.

Отже, при проведенні аудиту експортних операцій варто провести ґрунтовний аналіз всіх процесів, пов'язаних з формуванням і реалізацією товарів на зовнішньому ринку; перевірити відповідність таких операцій законодавству та встановленим міжнародним домовленостям; з'ясувати, чи мають операції документальне підтвердження, а заборгованість іноземного покупця відображена на законних підставах у національній валюті із відповідною забезпеченістю сум ПДВ та вартості товарів на експорт.

Список використаних джерел:

1. Баранова А.О., Макеєва З.О. Методика аудиту експортно-імпорних операцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/2625/1/3.pdf>.
2. Волковицька О.М., Початкова С.В. Методика камеральної перевірки експортних послуг / О.М. Волковицька, С.В. Початкова // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. - №24. - С.91-96.
3. Левченко Н.М. Методологічні аспекти аудиту експортно-імпорних операцій підприємства // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/570/1/Levchenko_Methodological_aspects_of_the_audit.pdf.
4. Коблянська О.І. Теоретичні і практичні аспекти експортних операцій / О.І. Коблянська // Вісник Університету банківських справ Національного банку України. – 2014. - №1(19). – с.233-237.